

Bác sĩ thời đại số: Bản lĩnh từ sức mạnh nội tâm

ISSN: 2734-9195 13:33 27/02/2026

Có lẽ, giữ được niềm tin trong thời đại số không chỉ là trách nhiệm của người thầy thuốc. Đó là trách nhiệm chung của một xã hội biết trân trọng sự sống và biết đặt con người, chứ không phải cảm xúc nhất thời ở vị trí trung tâm.

Nhân kỷ niệm Ngày Thầy thuốc Việt Nam 27/02, câu hỏi được đặt ra trong một bài viết gần đây (đăng tải trên baoquocite.vn): “Làm nghề Y bây giờ dễ hay khó?” Có lẽ, nếu nhìn từ bề mặt công nghệ, y học hôm nay hiện đại hơn, dữ liệu phong phú hơn, phương tiện chẩn đoán tinh vi hơn.

Nhưng, nếu nhìn từ chiều sâu tâm lý - xã hội, người thầy thuốc đang đối diện một thử thách khác: thử thách của niềm tin trong kỷ nguyên số.

Trong dòng chảy gấp gáp của thông tin mở, mỗi lời nói, mỗi chỉ định điều trị, thậm chí một khoảnh khắc căng thẳng nơi hành lang bệnh viện cũng có thể được ghi lại và lan truyền rộng rãi. Giữ được niềm tin lúc này không chỉ là giữ chuyên môn, mà là giữ được bản lĩnh nội tâm.

Dưới ánh sáng Phật pháp, đó chính là bài học về “giữ tâm” giữa vô thường.

Khi áp lực không chỉ đến từ bệnh lý

Thầy thuốc cũng phải chủ động thích nghi, phải cập nhật kiến thức liên tục, rèn luyện kỹ năng giao tiếp. (Nguồn: VGP)

Trong chẩn đoán và chữa bệnh, điều trị *“không chỉ là một dòng chữ trên hồ sơ mà là kết quả của quá trình cân nhắc kỹ lưỡng giữa lợi ích và nguy cơ, giữa điều kiện thực tế và khả năng đáp ứng”*. Trong nhiều trường hợp, *“không có phương án hoàn hảo tuyệt đối”*, bác sĩ chỉ có thể lựa chọn phương án phù hợp nhất trong điều kiện cụ thể.

Nhưng nếu thiếu toàn bộ bối cảnh chuyên môn ấy, một quyết định thận trọng có thể bị hiểu lầm. Một lời khuyên dè dặt có thể bị cho là thiếu trách nhiệm.

Ở đây, áp lực không chỉ đến từ bệnh lý, mà đến từ sự phán xét tức thời của không gian mạng.

Tâm lý học Phật giáo nhìn hiện tượng này như một dạng *“tăng thượng duyên”* của thời đại: công nghệ làm mọi thứ nhanh hơn, nhưng tâm người chưa chắc đã kịp sâu hơn. Khi thông tin vượt xa sự thấu hiểu, thì hiểu nhầm dễ dàng nảy sinh.

Trong Bát Chính Đạo, đức Phật dạy về Chính ngữ và Chính kiến. Người thầy thuốc hôm nay không chỉ cần vững vàng về *“y thuật”*, mà còn cần thực hành Chính ngữ - nói đúng sự thật, nói với tâm từ và Chính kiến - thấy đúng bản chất của tình huống, không để mình bị cuốn theo cảm xúc đám đông.

Giữ được bình tĩnh trước những đánh giá chưa đầy đủ thông tin, như bài viết đã đề cập, chính là một biểu hiện của chính niệm.

Niềm tin được xây bằng đối thoại

Hình minh họa tạo bởi AI

Kỷ nguyên số mang lại nhiều thay đổi tích cực: người bệnh chủ động hơn, hiểu biết hơn, đặt nhiều câu hỏi hơn. Họ tìm kiếm thông tin, so sánh phương pháp, tham khảo kinh nghiệm cộng đồng.

Đây không phải là thách thức đơn thuần. Đó là dấu hiệu của xã hội trưởng thành. Nhưng điều này đòi hỏi người thầy thuốc không chỉ **“làm gì”** mà còn phải giải thích *“vì sao làm như vậy”*; không chỉ đưa ra phương án, mà còn chia sẻ cả giới hạn của phương án ấy.

Trong tinh thần Phật giáo, đây là sự thực hành từ bi đi cùng trí tuệ.

Từ bi là đặt người bệnh ở vị trí trung tâm, tôn trọng quyền được hiểu và được lựa chọn. Trí tuệ là biết rõ giới hạn của y học, của hoàn cảnh và của chính mình.

Niềm tin vì thế không chỉ nằm ở kết quả điều trị hoàn hảo, mà ở cảm giác được tôn trọng và đồng hành. Đó là thứ niềm tin lặng lẽ nhưng bền bỉ, giống như hạt giống thiện được gieo mỗi ngày.

“Lương y như từ mẫu” và tinh thần từ bi

Tại buổi gặp mặt nhân kỷ niệm 27/02, Thủ tướng Phạm Minh Chính nhấn mạnh mong muốn đội ngũ y tế *“Giữ trọn y đức - Vững vàng y thuật - Nâng tầm y lý -*

Vượt qua nghịch cảnh - Tất cả vì dân". Thủ tướng cũng nhắc lại lời dạy của Hồ Chí Minh về vai trò "lương y như từ mẫu".

Hình minh họa tạo bởi AI

Trong truyền thống phương Tây, Hippocrates - được xem là “cha đẻ của y học”, từng đặt nền tảng đạo đức nghề nghiệp qua lời thề nổi tiếng của mình.

Dù ở Đông hay Tây, cốt lõi của nghề Y vẫn gặp nhau ở một điểm: đạo đức.

Phật giáo không có “lời thề Hippocrates”, nhưng có tinh thần Bồ tát đạo: hành động vì lợi ích của chúng sinh, đặt sự an vui của người khác lên trước lợi ích cá nhân. Người thầy thuốc, theo nghĩa ấy, chính là người đang thực hành hạnh cứu khổ trong đời thường.

Tuy nhiên, từ bi trong Phật giáo không đồng nghĩa với cảm tính. Từ bi phải đi cùng trí tuệ. Một quyết định chuyên môn nghiêm khắc nhưng cần thiết, nếu xuất phát từ lợi ích lâu dài cho người bệnh, vẫn là biểu hiện của từ bi.

Bởi từ bi không phải là làm điều người khác muốn nghe, mà là làm điều thực sự có lợi, trong khả năng và hiểu biết chân chính.

Không khép mình trước thay đổi

Giữ chuẩn mực chuyên môn trong thời đại số không có nghĩa là khép mình trước sự thay đổi. Ngược lại, đó là sự chủ động thích nghi: cập nhật kiến thức liên tục, rèn luyện kỹ năng giao tiếp, hiểu tâm lý người bệnh trong bối cảnh mới.

Trong giáo lý vô thường, đức Phật dạy rằng mọi pháp đều biến đổi. Kháng cự sự thay đổi một cách cực đoan chỉ làm tăng thêm khổ. Nhưng buông xuôi trước thay đổi cũng là đánh mất chính mình.

Hình minh họa tạo bởi AI

Con đường trung đạo, tinh thần cốt lõi của Phật giáo chính là thái độ phù hợp cho người thầy thuốc hôm nay: không bảo thủ trước công nghệ, nhưng cũng không để công nghệ chi phối đạo đức nghề nghiệp.

Công nghệ có thể hỗ trợ chẩn đoán, phân tích dữ liệu, kết nối bệnh nhân. Nhưng công nghệ không thể thay thế ánh mắt thấu hiểu, lời giải thích kiên nhẫn, hay cái nắm tay trước giờ phẫu thuật.

Những điều ấy thuộc về con người.

Bình tâm giữa ồn ào nhân thế

Có những thời điểm, người thầy thuốc không chỉ đối diện bệnh lý phức tạp mà còn phải xử lý những “làn sóng cảm xúc” trên không gian mạng. Sự tổn thương đôi khi không đến từ sai sót chuyên môn, mà từ hiểu nhầm.

Trong hoàn cảnh ấy, điều cần giữ trước hết là sự bình tĩnh.

Bình tĩnh để lắng nghe.

Bình tĩnh để phân tích.

Bình tĩnh để không phản ứng vội vàng.

Phật giáo gọi đó là năng lực của chính niệm. Khi tâm không bị cuốn theo khen - chê, được - mất, thành - bại, người ta có thể tiếp tục làm điều đúng trong khả năng của mình.

Nghề Y không được giữ lại bằng những lời tán dương ồn ào, mà bằng niềm tin lặng lẽ mà người bệnh gửi trao mỗi ngày: ánh mắt yên tâm khi nghe giải thích, lời cảm ơn giản dị khi ra viện, sự an lòng khi biết mình được đặt ở vị trí trung tâm.

Thay lời kết

Nhìn từ góc độ **Phật pháp**, bản lĩnh thầy thuốc trong thời đại số không chỉ là năng lực chuyên môn, mà là năng lực giữ tâm giữa áp lực, giữ trí tuệ giữa ồn ào.

Câu hỏi không chỉ dành cho ngành Y.

Trong một xã hội nơi mọi thứ đều có thể bị cắt lát, trích đoạn và phán xét tức thời, liệu chúng ta, với tư cách người bệnh, người nhà bệnh nhân, hay công dân của thời đại số, có đủ chính kiến và chính ngữ để nuôi dưỡng niềm tin thay vì vô tình bị tổn thương?

Và sâu xa hơn: khi công nghệ ngày càng phát triển, nhưng sự thiếu hiểu chưa chắc đã sâu tương xứng, chúng ta sẽ chọn cách sống nào - phản ứng vội vàng theo dòng thông tin, hay dừng lại một nhịp để lắng nghe bằng tâm từ?

Có lẽ, giữ được niềm tin trong thời đại số không chỉ là trách nhiệm của người thầy thuốc. Đó là trách nhiệm chung của một xã hội biết trân trọng sự sống và biết đặt con người lên trước hết và trên hết, chứ không phải là những áp lực cảm xúc trên mạng xã hội để phán xét, để xây dựng thước đo nhân phẩm của người thầy thuốc.

Tác giả: **Chánh Thường**

Nội dung tham khảo: Bài viết “Bản lĩnh thầy thuốc trong thời đại số”. Nguồn link: <https://baoquocte.vn/ban-linh-thay-thuoc-trong-thoi-dai-so-363489.html>